

Programfördjupning hav och vatten

Antaget av partistyrelsen 180618

Vatten är livsviktigt

Ett levande och rent hav är en förutsättning för en frisk och hållbar miljö.

Havet är jordens största plats för liv – det täcker drygt 70 procent av jordens yta. Havet ger många människor mat och försörjning. Ett levande och rent hav är en förutsättning för en frisk och hållbar miljö. Vårt hav, liksom våra sjöar och vattendrag, står inför flera stora miljöutmaningar. Övergödning, överfiske, förstörelse av livsmiljöer, spridning av plast och andra föroreningar samt klimatförändringar innebär stora påfrestningar.

Miljöpartiet nådde stora politiska framgångar när den europeiska fiskeripolitiken reformerades 2011–2013. I regeringsställning har Miljöpartiet intensifierat arbetet med havs- och vattenfrågorna. Med sikte på att nå miljömålen och de globala hållbarhetsmålen har vi levererat en kraftfull budgetsatsning för att bekämpa övergödning, miljögifter och plast i havet samt förbättrat det marina skyddet. Vi har också tagit flera beslut om

fiskeregleringar i skyddade områden och förbjudit mikroplaster i viss kosmetika och vissa hygienprodukter. Sverige tog tillsammans med Fiji tagit initiativ till den första och största FN-konferensen om hav någonsin, vilken ägde rum i New York i juni 2017.

Arbetet måste fortsätta och intensifieras. Därför presenterar Miljöpartiet nu fler förslag för hållbara hav och vatten.

Vilka är våra utmaningar?

Klimatförändringar är en övergripande utmaning för havet som förstärker behovet av åtgärder på flera fronter. Mer koldioxid i vatten gör havet surare, vilket exempelvis hotar koraller. Dessutom innebär själva temperaturökningen en påtaglig störning. Lösningen går ut på att minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som vi minskar belastningen från övriga miljöproblem.

- **Övergödning** beror på ett överskott av näringsämnen. Jordbruk, industri samt kommunala och enskilda avlopp är stora källor. Konsekvensen är algblomning och syrebrist. Åtgärder mot övergödning bör fortsatt vara en prioritering i arbetet för havet.
- **Fisket** måste bli mer hållbart. Globalt är 60 procent av världens fiskbestånd fiskade till gränsen för vad som är hållbart och 30 procent överfiskade. Denna globala utmaning speglas i europeiska vatten. Den reformerade fiskeripolitiken måste genomföras i praktiken.
- För att bevara havets ekosystem behöver **skyddet av marina områden** stärkas. I Sverige har vi redan nått det kvantitativa målet om 10 procent skydd, men arbetet måste fortsätta och kvaliteten på skyddet måste höjas.
- **Sjöfarten** är energieffektiv men den måste ändå ta ansvar för sin miljö- och klimatpåverkan, i form av exempelvis luftutsläpp och spridning av invasiva arter. Bland annat kan teknik minska utsläppen av koldioxid och andra giftiga ämnen.
- Miljöpartiet har varit avgörande för att sätta frågan om **plast** i havet på dagordningen. Om ingenting görs kan vi komma att ha mer plast än fisk i våra hav år 2050. Dessutom innebär **miljögifter** av olika slag en stor påfrestning inte minst i Östersjön.
- Tillgången till rent **dricksvatten** i Sverige är något som de flesta sedan länge tagit som en självklarhet. Men tilltagande miljöhot som spridning av gifter,

exploatering vid vattentäkter och torka gör att samhället nu måste kraftsamla för att säkra såväl nuvarande som kommande generationers tillgång till friskt vatten.

Övergödning

Övergödningen tar sig bland annat uttryck i algblomning och får negativa konsekvenser för biologisk mångfald, friluftsliv samt näringar som fiske och turism. Miljöpartiet har under mandatperioden satsat på bland annat nya och restaurerade våtmarker, vilka kan fånga upp näringsämnen och hindra att de sprids till havet, sjöar och vattendrag. Vi föreslår nu ytterligare åtgärder för att komma till rätta med situationen. Nya ekonomiska styrmedel ska införas och medlen återförs till lantbruket. Smart utformade åtgärder kan bidra både till näringslivsutveckling i kustsamhällen och kraftigt minskade utsläpp till hav och sjöar.

Vattenbruket, det vill säga odling av fisk och skaldjur, kan, rätt utformat, bidra till försörjningen av livsmedel och samtidigt ge ökad miljönytta. Miljöpartiet vill främja ett modernt vattenbruk, som innebär minskade utsläpp och ökat upptag av näringsämnen. Särskilt intressant är cirkulära lösningar på land och odlingar av blå fångstgrödor, alltså organismer som naturligt fångar upp näringsämnen.

Miljöpartiet vill

- 1 Införa nya ekonomiska styrmedel, bland annat en skatt på handelsgödsel
- 2 Främja kretsloppslösningar för avloppshantering

- 3 Öka takten i att åtgärda små avlopp som idag saknar eller har otillräcklig rening
- 4 Utveckla rådgivningen ”Greppa Näringen”
- 5 Modernisera vattenbruket

Hållbart fiske

Miljöpartiet vill främja det småskaliga fisket och verka för ett fiske med miljövänliga metoder. EU:s nya fiskeripolitik innehåller ett förbud mot att slänga tillbaka fångad fisk i havet. Men det finns fortfarande problem med efterlevnaden av utkastförbudet.

Miljöpartiet vill skärpa efterlevnaden och införa krav på fullt dokumenterat fiske med kameror. Den nya fiskeripolitiken innebär att fiskekvoterna ska sättas på en hållbar nivå. Trots detta är kvoterna fortfarande för höga. Miljöpartiet vill fortsätta att driva på för att stoppa överfiske.

Vi vill bevara rödlistade och akut utrotningshotade arter såsom ålen. Ålen påverkas bland annat av vattenkraft och miljögifter. På dessa områden har Miljöpartiet drivit fram viktiga beslut. Fisket efter ål är ett annat stort problem och Miljöpartiet vill helt förbjuda detta.

Miljöpartiet vill

- 6 gynna det småskaliga och miljövänliga fisket när kvoter fördelas
- 7 förbjuda destruktiva fiskemetoder såsom bottentrålning, med start i skyddade områden
- 8 se till att utkastförbudet efterlevs
- 9 förbjuda ålfisket helt i Sverige och EU.

Skyddade områden

Skyddet av marina områden är viktigt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden, fisket och friluftslivet. Med Miljöpartiet i regering har andelen skyddat hav fördubblats och Sverige har nått arealmålet på 10 procent. Vi vill ytterligare höja ambitionerna och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt över landet. Den största utmaningen under de kommande åren handlar om kvaliteten på skyddet. I dagsläget är fiske och trafik sällan reglerat i marina reservat. Särskilt bottentrålningen behöver regleras i skyddade områden. När vi skyddar mer förväntas kvalitetsarbetet behöva mer resurser.

Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortsatt är ett problem för växter och djur. Miljöpartiet vill fortsatt värna strandskyddet, öka tillsynen och satsa på ökad miljöövervakning av strandmiljöer.

Miljöpartiet vill

- 10 göra det marina skyddet mer representativt och ta höjd för klimatförändringarnas påfrestningar, bland annat genom ett nytt arealmål om minst 20 procent
- 11 stärka kvaliteten på det marina skyddet genom regleringar av fiske och trafik
- 12 värna strandskyddet och satsa på ökad miljöövervakning av strandmiljöer
- 13 tillföra resurser till restaurering av framför allt kustmiljöer.

Hållbar sjöfart och båtliv

Miljöpartiet vill att den svenska sjöfarten stärks så att antalet lastbilar kan minska. Vi vill införa både piska och morot för att få sjöfarten att göra viktiga investeringar. Ett sätt är att sänka hamn- och farledsavgifterna för rederier med låg miljö- och klimatpåverkan och höja nivåerna för dem med hög påverkan. Vi vill även att staten ska gå före med att satsa på fossilfri sjöfart.

Ett problem med sjöfarten är luften i och kring hamnar. I Rotterdam används en modell med miljökoncessioner vilket innebär att en hamn får ett maxtak för halter av olika luftföroreningar. Miljöpartiet vill införa en sådan modell med skarpa nivåer.

Sverige är ett av världens mest fritidsbåtstata länder. I 2018 års vårbudget presenterar regeringen en satsning på eldrivna utombordsmotorer, vilket har stor potential att minska utsläppen och buller.

Miljöpartiet vill

- 14** miljö- och klimattendifferentiera de statliga farledsavgifterna – även kommunala hamnavgifter bör gynna bra miljöteknik
- 15** sätta ett tak för halterna av luftföroreningar i och kring större svenska hamnar
- 16** göra det obligatoriskt för fartyg att koppla upp sig på landström när de ligger i hamn för att förbättra luftkvaliteten. Det innebär att hamnar måste tillhandahålla landström.

Plast och andra föroreningar

Det finns ett stort globalt engagemang för att motverka föroreningen av vårt hav. Regeringen har presenterat en rad åtgärder för att komma till rätta med problemet, men ytterligare insatser krävs. Miljöpartiet går fram med förslag kopplade till bland annat engångsartiklar och mikroplast. En del av arbetet handlar om att ta krafttag mot transporters miljöpåverkan, då slitage på vägar och däck är den överlägset största källan till mikroplaster från land.

Östersjön har historiskt utsatts för stora påfrestningar i form av miljögifter. Dessa gamla synder lever kvar och förstärks av nya nedfall från luften. Läkemedel i miljön är ett exempel på ett problem som måste åtgärdas. Vi vill stärka arbetet med att åtgärda utsläpp av farliga kemikalier.

Miljöpartiet vill

- 17** införa en skatt på engångsartiklar som orsakar nedskräpning
- 18** förbjuda plastartiklar som orsakar nedskräpning och som inte behöver ersättas eller som kan ersättas av material som är mycket bättre ur ett livscykelperspektiv
- 19** kartlägga konstgräsplaner och ställ krav på filtrering av vattnet från dessa
- 20** införa ett förbud mot tillsatta mikroplaster
- 21** göra det lättare att lämna skräp i EU:s hamnar och stötta insamling av fiskeredskap

- 22** stoppa exporten av plastavfall till länder som inte har en fungerande avfallshantering
- 23** införa en miljöpremie för läkemedel som producerats med ordentlig rening
- 24** stärka arbetet med avancerad rening av avloppsvatten så att läkemedel inte når miljön
- 25** arbeta för ett skarpt globalt kemikalieavtal.

Dricksvatten

Vattensituationen i stora delar av Sverige är bekymmersam. För att svenska VA-system ska klara av att leverera säkert dricksvatten i framtiden krävs kraftigt ökade investeringar. Miljöpartiet vill därför att VA-avgiften ska kunna användas för förebyggande åtgärder, vilket behövs för att långsiktigt kunna finansiera nödvändiga åtgärder.

Miljöpartiet vill också vidta en rad åtgärder på myndighetsnivå för att stärka arbetet och regelverket kring dricksvatten. Bland annat vill vi se skarpare föreskrifter för dricksvattentäkter samt att regionala och kommunala vattenförsörjningsplaner ska finnas överallt.

Miljöpartiet vill

- 26** göra dricksvatten till ett riksintresse och ge en myndighet ansvar för frågan om kvantitet av dricksvatten
- 27** göra det möjligt att använda VA-avgiften för förebyggande åtgärder
- 28** öka skyddet för dricksvattentäkter.

Globalt

Sverige ska fortsatt vara en ledande aktör för förverkligande av det globala hållbarhetsmålet om hav och marina resurser. Inför den stora havskonferens i New York 2017 som Sverige var ordförande för lade världen fram över 1 400 frivilliga åtaganden. Men fler åtgärder måste till, bland annat mot vattenbrist, marin nedskräpning och överfiske. Vi vill också verka för att försiktighetsprincipen och principen av att förorenaren betalar ska gälla för den blå sektorn.

Miljöpartiet vill

- 29** öka biståndet till projekt som tryggar tillgång till rent vatten och leder till levande hav
- 30** fasa ut fiskesubventioner som leder till överfiske, klimatförändringar och miljöförstöring
- 31** verka för att stärka FN:s havsorgan UN Oceans
- 32** driva på för en rättvis fördelning av världens fiskeresurser och motverka illegalt fiske
- 33** höja ambitionerna för det globala arbetet med skydd av havsområden, bland annat genom ett bibehållet moratorium för utnyttjande av Antarktis och ett nytt marint skyddsområde i internationella vatten runt Nordpolen.